Sorunun cevabı bellidir; Marx-Engels ve Lenin vermiştir, derseniz, dünyadan haberiniz yok derim. 100-150 yıl öncesinde takılıp kalmışsınız, reel sosyalizmde yaşanan büyük deneyi dikkate almıyorsunuz ve zamanında ezberlediklerinizle idare ediyorsunuz.

Üstelik sosyalizm ile din ilişkisi genel bir belirlemedir, bunun özele indirilmesi, sosyalizm ile İslamiyet konusunun dikkate alınması gerekir. Geçenlerde konuyla ilgili olarak değişik kişilerin katıldığı bir çalışma grubu da gerçekleştirildi ama asıl soruya dokunulmadı bile.

Soru şudur: dünyayı kendimizden ibaret sanmıyorsak eğer, nüfusun büyük çoğunluğunun Müslüman olduğu ülkelerde sosyalistlerle İslamiyet arasındaki ilişkinin nasıl olduğuna dikkat etmemiz gerekir. Oradaki sosyalistler neler yapmışlar ve neler yaşamışlardır? Bunları taklit etmek gerekmez ama bilinmeleri gerekir.

İlk belirleme olarak şu söylenebilir: nüfusunun büyük çoğunluğu Müslüman olan ülkelerdeki sosyalist hareketlerden sadece bizdeki büyük oranda ateisttir. Başka ülkelerin sosyalist hareketlerinde bu derecede yaygın ateizm bulamazsınız. Bu ateizm halk kültüründe önemli yer tutan dine karşı ilgisizliği de beraberinde getirmiştir.

Yaklaşık 20 yıl önce Ali Bulaç Medine Vesikası'nın ne kadar modern bir hukuk belgesi olduğunun propagandasını yaparken, Faik Bulut'un konuyu inceleyen **Allah Devletinde Demokrasi** kitabını yayınlanmıştı. Bu kitabı –kaçıncı sayısı olduğunu hatırlamıyorum- Yazın Dergisi'nde tanıtırken sosyalistlerin din konusuyla yakından ilgilenmesi gerektiğini de belirtmiştim. Bir bölüm sosyalist konuyla hiç ilgilenmezken başka bir bölümü de "Yani sure mi ezberleyeceğiz?" diye abuk bir soru sormuştu.

İslamiyetin yapısı, tarihsel evrimi, iç çelişkileri, başlıca grupları ile ilgilenmek onlara göre ateizmden uzaklaşmak ve sure ezberlemekti.

O yıllarda islamiyetin her yerde sosyalistlerin önüne çıkacağı bugünkü kadar ortada değildi, AKP'nin "Müslüman Demokrat" olarak görüldüğü yıllardı ve konu da pek kimseyi ilgilendirmiyordu.

İkinci olarak şu belirtilebilir: Çinlilerin sözüyle "kurbağa gökyüzünü kuyunun ağzı kadar sanır". Ateist bir sosyalist harekete sahip olmayan başka Müslüman ülkelerde sol ile islamcı örgütler ve hükümetler yıllardan beri bazen işbirliği yapmışlardır ve mücadele ettiklerinde de istisnasız olarak kaybetmişlerdir. Sosyalistlerin İslam ile ilgilenmeleri ve buna yönelik politika geliştirmeleri bizde oldukça yenidir, başka ülkelerde ise uzun bir tarihi vardır. Amerika'yı yeniden keşfetmeyeceksek, bu tarihin genel hatlarıyla öğrenilmesi gerekir.

İran, Afganistan, Irak, Lübnan ve Mısır'da komünist partileri ya da ilerici partiler islamcı örgütlerle işbirliği yaptıklarında ikinci planda kaldılar, mücadele ettiklerinde ise kaybettiler.

Mısır Komünist Partisi yıllarca Müslüman Kardeşler ile işbirliği yaptı keza Lübnan Komünist Partisi'nin Hizbullah ile işbirliği yapması gibi… Her iki işbirliğinde de küçük ortak oldular.

Bizdeki durumu anlatmak herhalde gerekmez, İslamiyet ve örgütleri yıllarca ciddiye alınmadıkları için mücadele de yapılmadı ya da yüzeysel kaldı.

Yanlış hatırlamıyorsam 1986 yılıydı, Bulgaristan Komünist Partisi'nin kongresine davetli olarak katılanlar arasındaydım. Akşam yemeğinde Hindistan Komünist Partisi/Marksist'in genel sekreteri ile aynı masaya düştüm. İngilizce konuşuyoruz. Adam inanmış bir müslümandı ve garsona defalarca et yemeğinde domuz eti bulunup bulunmadığını sormuştu. Hindistan'da Müslümanlık azınlık dinidir, bunu da eklemek gerek.

Başka ülkelerde de benzer örnekler mutlaka vardır.

İslamcı örgütlerin yapısını biraz biliyorsanız bunların arasında büyük çelişkiler olduğunu ve sosyalist harekettekinden daha kolay ayrılıklar yaşandığını da kolayca anlayabilirsiniz. Çoğu sosyalist maalesef hala islamcı hareketi bütün olarak görüyor. Bütün oldukları zaman bile bu bütünlük aldatıcıdır, kolayca parçalanır. Ortadoğu ülkelerinde ve Afganistan'da islamcı örgütler

arasındaki savaşları görebilirsiniz.

Afganistan'da Al Kaida ile İslam Devleti arasında bazen şiddetlenen savaş vardır. İkisi de Müslüman dahası ikisi de selefidir ama ayrılıkları vardır ve bu da savaşa kadar götürebilir. Bunu **Küresel İç Savaş ve Türkiye** kitabında açıklamıştım. Bizdeki kolay açıklama, ikisinin de "emperyalizmin uşağı" olduğudur ve eğer böyle ise neden savaşıyorlar sorusunun cevabı yoktur. İran bu savaşta Şii karşıtı olan İslam Devleti'ne karşı Al Kaida'yı desteklemektedir.

Genel bir politika olarak şunlar söylenebilir:

Birincisi; islamın devrimci özü gibi belirlemelerden uzak durmak gerekir. Her türlü dinle ilgili her çeşit yorum bulabilirsiniz ama önemli olan ne kadar inandırıcı olduklarıdır. Kuran'da bir ayet sosyal adalet diyorsa, birkaç tanesi de tersini söyler ve kimin işine hangisi geliyorsa onu kullanır.

İkincisi; 1970'li yıllarda büyük fırsatı kaçırdık. Sosyalist hareket güçlü olduğu dönemde islamcıları pekala bölebilirdi ama kimsede böyle bir anlayış yoktu.

İslamcı örgütlerden sosyalistlere daha yakın olanlarını desteklemek gerekir. Mesela anti-kapitalist Müslümanlar gibi… Bu hareket güçlenemedi ve sosyalist hareketin zayıf olduğu dönemde güçlenmesi de mümkün görünmüyor. Onların güçlenebilmesi bizim güçlenmemize bağlıdır ve güçlendiğimizde sosyalistlere yakın başka gruplar da çıkacaktır. Bunların diğer islamcı gruplara karşı desteklenmesi gerekir.

Şu anda yapacağımız desteğin fiili olarak anlamı hayli azdır, bunu da biliyoruz ama zihniyet olarak bunu akılda tutmak gerekir.

Üçüncüsü; sosyalist insan materyalisttir ve dolayısıyla da ateisttir anlayışından uzaklaşmak gerekir. Benzer bir durum Latin Amerika Kurtuluş Teoloji'sinde de yaşandı. 1960'lı yıllarda bu anlayışın rahipleri hem sosyal adaleti savundular ve hem de gerilla savaşına katıldılar. Bazıları bu savaşta hayatını kaybedecekti.

Vatikan, beklenebileceği üzere, bu hareketi tecrit etmek için elinden geleni yapacaktı.

Kişi hem sosyalist hatta marksist ve aynı zamanda da inançlı bir kişi olabilir. Bunu çelişkili bulabilirsiniz ama bırakın bu çelişki onu ilgilendirsin.

Hindistan Komünist Partisi/Marksist'in genel sekreteri garsona ülkenin nüfusunu sormuştu. Dokuz milyon olduğunu öğrenince, "Burası da çok küçükmüş, bizim o kadar üyemiz var" demişti.

Hem marksist hem de inançlı bir Müslüman, demek ki oluyormuş.

Dini reddederek, gericiliktir diyerek politik mücadelede bir yere varamıyorsunuz, bunu yaşanılan çok sayıda pratikte görmüş bulunuyoruz. Bunun yerine "İslam ama hangisi?" sorusunu sormak ve sosyalistlere yakın olan grupların güç kazanmasını sağlamaya çalışmak gerekir.

Sosyalist bir ülkede de benzerinin yapılması gerektiği genel olarak söylenebilir.